

Eustasio Etxazarretaren hilberri-txostena (1938-2022)

ZUGAZAGA, Lontzo
Ohorezko euskaltzaina

1. Kronika

Ekainaren 9an hil zitzaigun Donostiako Ospitalean Eustasio Etxezarreta Zelaia apaiza. Andoaindarra bazen ere, Albizturren jaio zen, bere amaren jaiotetxean, Atxisaeta baserrian. Ikasketak Andoaingo La Salle ikastetxean eta Donostiako seminarioan egin zituen. Seminarioko ikasketak burututa, 1963an hartu zuen apaizgoa eta urte hartan bertan Saturrarango seminariora bidali zuten, hezitzaile taldera.

Trintxerpeko apaiz laguntzaile izan zen gero. 1966an Erromara joan zen, beneditarren Anselmianum fakultatean Liturgiako lizentzia ikastera.

Erromatik etorri eta Elizbarrutiko Liturgia-arduradun izendatu zuten 1970ean, eta 1971n Elizbarruti Arteko Liturgia Itzultzaile Taldearen idazkari eta gidari. Liturgia argitalpenen arduradun, euskal eliza-musika berria sortu duen musikari taldearen gidari eta, berariaz, Gotzainen idazkien itzulpen lanetan jardun izan du. IDATZ eliza-liburu denda sortzen eta aurrera ateratzen ere harenak izan dira aha-leginik handienak.

1986tik Astigarragako agustindarren kapilau ere izan dugu. Horrekin batera, 1985ean Euskal Telebistan Meza Santua ematen hasi zirenetik bera izan zen arduradun 2017ra arte. Eustasiok ezagutu ez zuen parrokia gutxi izango da Euskal Herrian, gure zazpi lurraldeak hainbeste urtetan zeharkatu zituelarik. Bera arduratu zen EiTBk igandero Meza Santua eta Mezaren aurretik izan ohi den mintzaldia eskain zitzan, baita Mezaren grabaketarako zertzeladak antolatzeaz ere.

Azken urteetan arrebekin bizi izan da eta San Rafaelgo erlijiosoei nahiz Domini-ka lekameei kapilau arreta eskainiz, baina itzulpen lanetan eta liturgiaren zerbitzuan tinko, azken egunak arte.

1978tik euskaltzain urgazle izan da eta 2002tik EIZIEko ohorezko bazkide.

Kronika labur hau bukatzeko, Andoaingo parrokian hileta elizkizunerako Unai Manterolak, Eustasioren adiskideak, prestaturiko bertsoetako bat abestuko dizuet:

*Denean zinen zerbitzaria / ta jantzia dohain askoz
entzule fina, Jainko-laguna / inor ez zenuen arrotz
arrats honetan esker onean / eta otoitzean gatoz
Jainko on-onak bihur dezala / gure iluntasuna poz
eta zu berriz jantzi zaitzala / **amaituko ez den pazkoz** (2).*

2. Eustasio: langile fina eta elkarlanerako maisu trebea

Ikaragarria izan da Eustasioren lana. Hainbeste urtetako lan eskerga aintzat hartuz, liturgia arloko lanik behinenak gogora genitzake:

Ohikune Liburuak (behin-behinekoak)

1970, *Mezaren Egunerokoa*

1978, *Irakurgaiak*

1983, *Itun Berria* (1)

1984, *Meza Liburua*

1987, *Itun Berria* (2)

2019, *Meza Liburua* (Berria): 1365 or.

2020, *Mezako Irakurgaiak* (Berria): 3000 or.

2021, *Erantzun-Salmoak eta Aleluiak*

Ohikune Liburuak (behin betikoak): Erromako Kongregazioaren onespeneren zain: *Haurren Bataioa; Kristau Sarbidea* (Helduen Bataioa); *Sendotza; Ezkontza; Erromako Liburu Pontifikala; Gaixoen Oliadura; Penitentzia; Hiletak.*

Langile fina eta nekaezina izan dugu Eustasio. Liturgia arloko lanarekin batera, batek daki zenbat eta zenbat eliz idazki eta gure Elizbarrutietako Gotzainen zenbat dokumentu euskaratu izan dituen.

Hala ere, ehuneko handi batean, talde lanean egina izan da haren jardunik astunena eta ugariena. Aberatsa da talde lana. Izan ere, talde lanean aritzeak asko aberasten, doitzen eta zehazten du itzulpena, eta taldean lan egiteak egokiera eskaintzen du bakoitzaren proposamen eta iritziak erakutsi, aztertu, kontrastatu, zuzendu eta hobetzeko.

Baina oso aberatsa den elkarlan horrek baditu bere zailtasunak. Prestakuntzaz eta trebetasunaz gain, borondate ona ere behar da, eta pazientzia handia, bakoitzak egindakoa taldeak berrikusi eta kideek egiten dituzten aldaketak eztabaidatzeko eta onartzeko, azkenean testua ondo finkatua geldi dadin.

Horretarako, bateratzaile, koordinatzaile iaioa behar da elkarlanetan: egiteko den lana, bere osoan, aurreikusteko; testuak lankideen artean banatzeko eta bakoitzak bere proposamenak egin ditzan bultzatzeko; lankide batzuen eta besteen bertsioak, iritziak, zuzenketak jaso eta bateratzeko.

Horrela egindako lana ederra da, baina zaila era berean: testu originalak euskaraz adierazteko joera eta esamolde desberdinak izan ohi dira lankideen artean, eta ez da harriztekoa nork bere bertsioari eutsi gura izatea, egokiena horixe izan daitekeelakoan. Ibilbide horretan eztabaida biziak ere sortzen dira, harik eta guztiek burua makurtu eta gehienen ustez egokien dena onartu arte. Berrogeita hamar urtetik gora elkarlanean jardun arren, nik ez dut gogoan Eustasiok sekula haserrerik izan edota erakutsi zuenik.

Zorrotza eta zehatza izan da Eustasio egin izan dituen ekarpenetan, baina bikain bete du bateratzaile eginkizuna: denei errespetuz entzunez, denen iradokizunak jasorik proposamenak eskainiz, zalantzako puntuetan erabakia hartu aurretik kontsultak eginez edota bilerak deituz, eroan eta tentu handiz jokatu.

Ataltxo hau amaitzeko, bertso bidez egin nahi diot Eustasio maisuari neure aitortza:

*“Pluscuamperfecto” ezizenakin / izan zintugun ezagun
hain zen argia guretzat zure / lanetako zehaztasun
berbizikoa izan arren / zorrotzasun ta doitasun
itzulpengintzan lankideontzat / bazenuen malgutasun.*

3. Izaera mazala eta txeratsua erakutsi izan du Eustasiok

Eustasioren kanpoko itxura garbia eta argitsua izan da. Beti aratz, txukun, beti apain eta dotore. Arrebekin bizi izanak mesede egingo zion, baina bera zen halakoxea. Hitz egiterakoan eratsua, neurritsua, delikatua eta adeitsua, benetan atsegina, errespetutsua eta barea. Gizalege handiko pertsona izan dugu eta abegi onekoa guztientzat.

Berarekin luzaro lan egin dugunon artetik azpimarragarria da bere patxada, sarri gure artean nagusitzen den presa larri eta itotzaileari lekurik eman gabe. Kanpoko agiri zaratatsurik eta zalapartaririk gabe, hurbileko sentiarazten zuen edonor. Bizkaitarrok, Jose Mari Rementeria eta biok, Gentzara iristen ginen bakoitzean haren irribarre lotsati eta erakarleak gertuko eta etxeko sentiarazten gintuen, hitz askoren premiarik gabe.

Bukatzeko, hor doakizu, Eustasio maite, nire agurra, Jaunaren aurrean otoitz bihurtua:

*Goza ezazu Eustasio / Aitaren etxean
zeruko liturgia / ospakizunean
zehatza ta samurra / izana lurrean
mazal ta txeratsua / hartu-emanetan
har zaitzala Jainkoak / bere besoetan (2).*